

türkiye işçi partisi

yaşasın şili ve türkiye halklarının kardeşçe dayanışması

Merkez Eğitim, Bilim ve Araştırma bürosu tarafından hazırlanmıştır.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ YAYINLARI: 12
Kasım — 1978

Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi
Nur'u Ziya Sokak 17/5
Tünel - İSTANBUL

ÖZKAYA MATBAACILIK

Yaşasın Şili Ve Türkiye Halklarının Kardeşçe Dayanışması

ŞİLİ HALKIYLA DAYANIŞMA HAREKETİNİN KAPSAMI

Şili halkıyla dayanışma hareketi, tüm dünyada çok çeşitli güçleri içine alarak gelişiyor. Bu harekete, hemen bütün toplumsal ve politik akımlardan, çok geniş bir ideolojiler yelpazesinden güçler katılıyor. Şili halkıyla dayanışma hareketinin bunca geniş bir tabana oturması, sadece kanlı faşist çeteye karşı beslenen nefretin bir sonucu mudur? Sadece, Şili halkını savunan güçlerin başarılı propagandasının ürünü müdür?

Dünyanın uzun süre ilgisini çekmemiş, bir bakıma kaderine terkedilmiş bir kara parçasında yaşayan bir halkın davasına bunca etkin biçimde sahip çıkılmasının mutlaka köklü nedenleri olmalıdır. Bu temel nedenlerin başında, Şili'de olup bitenlerin, günümüzde bütün dünya halklarını çok yakından ilgilendiren bir sorunla ilişkisi gelmektedir. Dünyanın hangi köşesinde olursa olsun, henüz en ileri toplum biçimine adımlarını atmamış olan bütün halklar, kendi geleceklerini hiçbir dış baskı olmaksızın özgürce belirleme sorunuyla karşı karşıyadırlar. Toplumsal bir mücadele içinde bulunan bütün halklar, bu gelişmenin karşısında yer eden uluslararası bir gücün, emperyalizmin her yerde biten varlığını deneyleriyle görmektedirler. Bunu doğrudan doğruya görmeseler de, toplumlarını sokmak istedikleri gelişme yolunun dış baskılardan bağımsız olarak belirlenmesi, tümünün başlıca kaygılarındandır.

İşte Şili halkının yaşadıkları, halkların bağımsız gelişimi, kendi politik ve toplumsal sistemlerini özgürce seçmeleri sorununun ivediliğini ortaya koymuştur. Toplumsal gelişmeyle ilgilenen hiçbir politik güç, bu yüzden Şili'de olup bitenlere seyirci kalamamaktadır. Halkların geleceklerini dış baskıdan bağımsız olarak belirleme haklarının benimsetilmesi için verilen mücadelenin, emperyalizme karşı mücadelede, daha iyi bir yarın için mücadelede, yeri doldurulamayacak bir önemi olduğu gerçeği, Şili halkıyla dayanışma hareketinin bu hızlı yayılışının temel nedenidir. Şili halkıyla dayanışma hareketi, bağımsız gelişme davasının tek bir halkın davası olmadığını da göstermiştir. Bu dayanışma hareketi, dış baskıya, emperyalist müdahaleye karşı, uyanan halkları birbirlerinin davasını daha yakından anlamaya, kaynaşmaya doğru itmektedir. Yalnız Şili halkına güç katmakla kalmamakta, halkları birbirine daha çok yaklaştırmakta, bağımsızlık davasına bütün halkların ortak katkısının alınmasına yardımcı olmaktadır. Şili halkıyla dayanışma amacıyla düzenlenen uluslararası forum ve gösterilerde çeşitli halkların temsilcileri biraraya gelmekte, emperyalizme karşı mücadelenin bütün halklar için ortak yönlerini tartışmakta, Şili deneyinin dersleri uluslararası ölçüde değerlendirilmektedir. Uluslararası tekellerin devlet sınırı tanımayan emperyalist tahakkümüne ve komploculuğuna karşı gerek hükümetler düzeyinde, gerekse politik ve demokratik kuruluşlar düzeyinde son yıllarda yoğunlaşan ha-

rekette, Şili halkıyla dayanışma hareketinin payı büyük olmuştur. Bu nedenle Şili halkıyla dayanışma hareketinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, her ülke ilerici güçlerinin, yalnız Şili halkına karşı değil, dünyanın diğer halklarına karşı da, halklar arasında birliğin yerleşmesi için yükümlü oldukları bir görevdir.

Şili halkıyla dayanışma hareketi, yalnız halklar arasındaki anlayışı hızlandırmakla kalmamıştır. Toplumsal gelişmeden ve ulusal bağımsızlıktan yana bütün toplumsal ve politik güçlerin, aralarındaki ideolojik farklılıklara rağmen sahip oldukları çıkar ortaklığının anlaşılmasına da katkıda bulunmaktadır. Şili halkıyla dayanışma hareketi, ayrı ayrı gelişen çeşitli demokratik hareketlerin emperyalizme karşı tek bir uyumlu akım biçiminde biraraya getirilmesi için olumlu bir ortam yaratmakta, bu hareketler arasında varolabilen ve emperyalizm tarafından planlı olarak kışkırtılan güvensizliğin aşılmasına katkıda bulunmaktadır. Dayanışma hareketi, bilimsel sosyalist hareketin diğer ilerici akımlardan tecrit edilmesi, bu akımlara öncülük edebilme olanağının yok edilmesi çabalarını biraz daha hüsrana yaklaştırmaktadır. Toplumdaki ilerici-demokratik hareketlerle bilimsel sosyalist hareket arasında kalıcı, daha ileri bir toplum düzeninin kurulmasına kadar sürebilecek bir işbirliğinin olanaklı olduğunun kavranmasına yardımcı olmaktadır. Diğer bir deyişle antikomünizmin ideolojik silahlarına öldürücü bir darbe vurmaktadır. Bugün bütün dünyadaki pekçok demokratik ku-

ruluş, örgüt ve kişi, Şili halkının en büyük değerlerinden Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan'ın özgürlüğüne kavuşturulması davasına gitgide sağlam biçimde sahip çıkmaktadırlar.

Şili halkıyla dayanışma hareketi, toplumsal gelişme kavgasını yalnız çok geniş ve çeşitli toplumsal ve sınıfsal güçlere yaygınlaştırmakla kalmamaktadır. Bu güçlerin sosyalizm güçleriyle ittifakının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Çünkü halkların bağımsız bir gelişme yoluna girme hakkı için mücadelede ve süreçte en etkin rolü sosyalist sistem ve uluslararası işçi sınıfı hareketi oynamaktadır. Şili halkıyla dayanışma hareketinde de bu böyledir. Sosyalist ülkelerin devlet ve toplum güçleri, yığın örgütleri bir yanda; kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı politik örgütleri, yığınsal işçi ve emekçi kuruluşları diğer yanda; Şili halkının özgürlüğü için geniş bir dayanışma cephesinin oluşmasında başı çekmektedirler. Şili halkıyla dayanışma hareketine katılan yeni güçler, yeni politik hareketler, bağımsız bir gelişme yoluna girilmesinde sosyalist ülkelerin ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin güvenilir bir müttefik olduğunu görmektedirler. Türkiye işçi sınıfı politik hareketi de, partisi T.İ.P. aracılığıyla bu alanda kendine düşeni yerine getirmektedir.

Şili halkıyla dayanışma hareketi, halkların özgürce gelişiminin, aralarındaki tam kardeşçe işbirliğinin ancak sosyalizmin uluslararası bir güç olarak genişlemesiyle gerçekleşebileceğinin, bağımsızlık davasına katı-

lan güçler tarafından daha yakından kavranmasına da yardımcı olmaktadır.

Şili halkıyla dayanışma hareketi, yalnızca halkların özgür gelişimi için verilen mücadelenin bir boyutu olmamıştır. Bunca geniş bir tabana oturmasının da tek nedeni bu değildir. Şili deneyi, günümüzde, bütün halklar için daha derinlere inen sorunları gündeme getirmiş, tartışmaya sokmuştur. Bugün dünya halkları, nerede olursa olsun, yalnız dış baskıdan kurtulma yollarını aramamaktadırlar, aynı zamanda iç toplumsal gelişme çizgilerini kararlaştırma sorunuyla karşı karşıyadırlar. Bunun için bütün dünyadaki gelişmeler yakından izlenmektedir. Toplumsal sorunlara gösterilen ilgi hızla artmaktadır. Çok geniş toplumsal güçler, bu süreç içinde toplumsal gelişme sorunuyla demokrasi sorunu arasındaki çok yakın ilişkiyi kavramaktadırlar. Demokrasi sorunu, toplumsal sorunların temeline inen bir sorun olarak görülmektedir. Şili halkının mücadelesi, ülkelerinin toplumsal gelişme sorunlarına cevap arayan güçler için, demokrasi sorununun çözülmesi gereken temel sorun olduğunu ortaya koymuştur. Şili deneyi, demokrasi konusunda net bir tutum almaksızın, toplumsal gelişmenin diğer sorunlarına cevap verilemeyeceğini göstermiştir. Demokrasi sorununu, ekonomik gelişmesini çözmek zorunda olan gelişmiş ya da gelişmemiş ülkeler için ikinci derecede bir sorun olarak göstermek isteyen, bu sorunun daha sonra gündeme geleceğini iddia eden bulandırıcı propaganda etkisini

yitirmekte; gerçek toplumsal gelişmeden yana olan güçlerle bu konuda tutarsız olan güçler arasındaki ayrım belirginleşmektedir.

Bugün en ileri ülkelerden en gerilerine kadar kapitalist dünya sistemi içindeki tüm ülkelerde derin bir ekonomik ve toplumsal bunalım yaşanıyor. Bütün bu ülkelerde toplumsal ve ekonomik yaşama yeni bir biçim verilmesi zorunluluğu kendisini kabul ettiriyor. Emperyalist ve burjuva güçler, bu durumda demokrasi sorununun bir süre ikinci plana geçirilmesini, öncelikle bunalımın atlatılmasını önermektedirler. Hatta halkları demokrasi ile toplumsal gelişme arasında bir tercih yapmaya zorlamaktadırlar. Toplumsal sorunların çözümü için kitleler demokratik taleplerinden vazgeçmelidirler. Diğer yandan da, demokrasiye bağlı kitlelerin toplumsal dönüşümler mücadelesini yavaşlatmaları istenmektedir. Şili deneyi, demokrasi ile toplumsal gelişme arasındaki zorunlu birliği göstererek, bütün dünyada demokrasi mücadelesi verenleri güçlendirmektedir. Şili halkıyla dayanışma hareketi, demokrasi mücadelesiyle toplumsal gelişme arasındaki sıkı bağı vurgulayarak gerici, bozguncu güçleri tecrit etmektedir.

Toplumsal gelişmenin demokrasi ile içiçeliğinin yanısıra, Şili halkının mücadelesi, demokrasi sorununun toplumsal sistemin seçimini doğrudan doğruya belirlediğini göstermiştir. Bütün toplumsal güçlerin toplum sistemleri arasındaki karşılaştırmayı sonuçlandırmaya çalıştığı günümüzde, Şili deneyinin bu etkisi önem ka-

zanmaktadır. Şili halkının yeni bir toplum kurma mücadelesinde kazandığı deneyler, demokrasi ile emperyalist sömürünün ve kapitalizmin bağdaşmazlığını ortaya koymuştur. Demokrasi-antidemokrasi mücadelesinin kapitalizmle sosyalizm arasındaki mücadeleden bağımsız olmadığını, Şili deneyi pekçok teorik açıklamadan daha çarpıcı biçimde kanıtlamıştır. Tüm dünyada toplumsal ve politik yaşamın demokratikleşmesi mücadelesine katılan güçler için, Şili halkıyla dayanışma hareketi önemli bir aydınlanma aracı olmaktadır.

Kuşkusuz toplum yaşamının demokratikleştirilmesi ile sosyalizm mücadelesinin içiçeliğinin ortaya çıkması için Şili halkının mücadelesinin geçici bir yenilgiye uğraması kaçınılmaz değildi. Şili halkının başarıları daha ileri boyutlara ulaşsaydı, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi arasındaki bağ daha az gerçek olmayacaktı. Aksine, bu başarılar, herşeyden önce tüm dünyadaki sosyalizm güçlerini daha da güçlendirecekti. Fakat vurgulanması gereken nokta şudur: Şili halkının geçici yenilgisi, dünyadaki sosyalizm güçlerinin demokrasi mücadelesini duraklatmamış, bu mücadeleye daha büyük bir atılım vermiştir. Şili halkıyla dayanışma hareketi, gerek dünyada gerekse Tükiye'de, demokrasi mücadelesiyle sosyalizm mücadelesinin içiçeliğini açıkça göstermektedir. Demokrasi mücadelesiyle sosyalizm mücadelesinin birleştirilmesinin evrensel bir örneğidir Şili halkıyla dayanışma hareketi.

Şili deneyinin çarpıcı biçimde ortaya koyduğu ka-

pitalizm-demokrasi uzlaşmazlığı, emperyalizmin boyunduruğundan kurtulma mücadelesi veren halklar için de büyük önem taşımaktadır. Şili'de olup bitenler, emperyalizmin, kendisine bağımlı ülkelerde toplum yapısının değişmesi karşısında hareketsiz kalmayacağını, bu gelişmeye son vermek için o ülkelerde her türlü demokrasi belirtisini yoketmek için en çağdışı rejimlere başvuracağını göstermiştir. Yine Şili deneyi, emperyalizmin, ülkedeki demokratik gelişmeyi durdurmak için, kendi uzantısı kapitalist sınıflara dayandığını ve onlar aracılığıyla tasarılarını gerçekleştirdiğini kanıtlamıştır. Şili halkıyla dayanışma hareketinin, ulusal kurtuluş hareketinde büyük bir yankı uyandırmasının temel nedenlerinden biri budur. Gelişmekte olan ülkeler halkları, demokrasi konusunda tutarlı bir tutum alınmasıyla bağımsızlık davasının içiçeliğini kavramaktadırlar.

Kuşkusuz bütün ülkelerdeki halkların, demokrasi mücadelesiyle toplumsal dönüşümler arasındaki bağı kavramaları, tutarlı antiemperyalist güçler haline gelmeleri, mücadele sürecinde ve kendi deneyleriyle sonuca ulaşacaktır. Ancak Şili halkıyla dayanışma hareketine daha geniş yığınların ve yeni ülkelerin sokulması, bu sürece katkıda bulunmakta ve demokrasi güçleriyle sosyalizm güçlerini birbirlerine yaklaştırmaktadır.

Şili halkıyla dayanışma hareketinin gerçek amaçlarına ulaşabilmesi için, Şili halkının mücadelesinin anlaşılması gereklidir. Şili halkının devrimci mücade-

lesi ve kendisi için seçtiği ilerleme yolu, dünyamızdaki genel gelişme doğrultusundan bağımsız değildir. Emperyalizm ve gericilik, Şili'de olup bitenlerin anlamını bulandırmak için Şili halkının kendisine seçtiği yolun niteliğini gizlemeye çalışmaktadır. Sözde Şili halkı anarşinin yolunu tutmuştur, geleceğini maceracılara teslim etmiştir, faşizme bu yüzden kendi eliyle ortam hazırlamıştır vb... Bu yalanlara karşı içinde gerçek sevgisini taşıyanlar şöyle haykırıyorlar: «Şili halkı sosyalizmi seçmiştir ve bu yola girmiştir.» Şili'deki bugünkü trajedi emperyalizmin ve faşizmin tedavi edilmez sosyalizm düşmanlığındandır. Bunca yalan, bunca saptırma, olayların gerçek anlamını örtbas etmek, dünyanın gelişme doğrultusunu gizlemek içindir. Emperyalizm ve gericilik, bu propaganda ile, bütün dünyayı ve çok çeşitli toplumsal güçleri kapsayan Şili halkıyla dayanışma hareketini bulandırmak, antiemperyalist özünü gizlemek, bu harekete katılanları gözden düşürmek istemektedir. Amaç, Şili halkıyla dayanışma hareketi içinde birleşen demokrasi ve sosyalizm güçlerini birbirinden soğutmak, bu ittifakı bozmaktır. Amaç, sosyalizm düşmanlığıdır.

Şili halkının sosyalizmi seçmesi bilinçli grupların işi değil, derin tarihsel nedenlerin sonucudur. Şili halkı bundan 150 yıl önce Avrupa'lı sömürgecilere karşı bağımsızlığını kazanmış, ancak sömürgeciliğin yerini alan ABD emperyalizminin yeni-sömürgeci ağları arasına yeniden kıstırılmış tüm Latin Amerika halklarının bir

parçasıdır. Kader ortağıdır. Bağımsızlık mücadelesi içinde birbiri peşisıra nesiller yetiştiren Latin Amerikan halkları, Yankee emperyalizminin geliştirdiği bağımlı ve geri kapitalizmin, işbirlikçi tekeller ve büyük toprak sahipleri oligarşisinin sömürüsünü de iliklerinde yaşamaktadırlar. Gerçek ulusal bağımsızlık mücadelesi yeniden gündemdedir; ama Latin Amerikan halkları gerçek bağımsızlığa ve demokrasiye giden yolun, sosyalizme kapıları açan toplumsal dönüşümlere başlanmaksızın açılamayacağını da bilmektedirler. Küba halkının gerçek bağımsızlığı elde etmesi ve sosyalizmi kurması, Latin Amerika'da bağımlılığın ve sömürünün bir kader olduğu efsanesini yıkmış, kıtada sosyalizmin yolunu açmıştır. Dünya ölçüsünde bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin sosyalizm güçleriyle bütünleşmesi, kapitalizmden sosyalizme geçiş süreciyle çakışması, Latin Amerika halklarının sosyalizme ilerleyişini hızlandırmıştır. Bütün bu gelişmelerin bir öğesi olan Şili halkı, sınıf mücadelesindeki tarihsel birikimlerine ve demokratik-sosyalist geleneklerine dayanarak, işçi sınıfının öncülüğünde kıtada sosyalizme giden ikinci yolu açmıştır.

Şili halkının deneyinin, dünya gelişmesi için taşıdığı önemin büyük ağırlığı burada yatmaktadır. Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Bütün halklar ergeç bu yolu tamamlayacaktır. Her ülkede bu sürecin çeşitli aşamaları yürürlüktedir. Bu süreç, geniş kitlelerin, gerçek toplumsal dönüşümler yolunun sosyalizm-

de olduğunu kavramalarıyla güç kazanmaktadır. Burjuvazi, bu süreci durdurmak amacıyla, gerçek toplumsal dönüşümler yolunun kapalı olduğunu, sosyalizme adım atmanın uçuruma yuvarlanmak anlamına geldiğini kanıtlamaya çalışmaktadır. Bunun için de Şili örneğinin arkasına sığınmaktadır. Burjuvazi, kendi yarattığı trajediyi kullanarak, kitleleri güvenlikli bir gelecekle sosyalizm arasında, demokrasi ile sosyalizm arasında seçim yapmaya zorlamaktadır. Ona göre sosyalizm, ya faşizmin ya da içsavaşın yolunu açacaktır. O kadar.

Amaç, geniş kitlelerin sosyalizme yönelmesini durdurmaktır. Burjuvazi de, bugün dünyadaki pekçok politik güç gibi bilmektedir ki, geniş kitlelerin sosyalizmi benimsemesiyle geniş bir toplumsal bloka dayanarak sosyalizmi hedef alan bir sürecin başlatılması mümkündür. Şili deneyi de bunu göstermiştir. O yüzden de bu sürecin özünü çarpıtmaya, bu toplumsal ittifakın gerçekleşmesini önlemeye çalışmaktadır.

Oysa bugün halklar, demokrasi ile sosyalizm arasında bir seçim yapmak değil, demokrasi özlemleriyle sosyalizm kavgalarını birleştirmek istiyorlar. Bunun için de, emperyalizmi, sosyalizm davasının karşısına faşizmle, iç savaşla karşı çıkamaz hale getirmek mücadelesi veriyorlar. Bu mücadelenin başarısı için ortaya çıkan geniş olanakları pratiğe geçirme çabasındalar. Şili halkıyla dayanışma hareketi de dünya halklarını demokrasi ile sosyalizmin birliği temelinde bir-

leştiriyor. Bütün dünyada sosyalizmin güçlendirilmesi mücadelesine katkıda bulunuyor. Sosyalizm mücadelesinde işçi sınıfının müttefikleriyle bağının bozgunculuğa karşı savunulması, sağlamlaştırılması davasına hizmet ediyor.

ŞİLİ HALKIYLA DAYANIŞMA VE ŞİLİ HALKININ MÜCADELESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özetle Şili halkıyla dayanışma hareketinin kapsamı, Şili halkının faşizme karşı mücadelesinde desteklenmesi sınırını çoktan aşmış, tüm dünyada, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin güçlendirilmesi davası haline gelmiştir. Bu yüzden de her ülkedeki ilerici politik güçlerin tüm dünya halklarına karşı uluslararası bir görevidir. Özellikle dünyadaki toplumsal gelişme sürecinin öncü gücü sosyalizme, işçi sınıfı politik hareketine, bu dayanışma hareketinde büyük görev düşmektedir. Dünya ölçüsündeki üçlü mücadelenin güçlendirilmesi, tek tek halkların mücadelelerinde desteklenmesiyle sınırlı kalmamaktadır. Dünya devrimci sürecine katkıda bulunmak, ancak bu mücadelelerin deneylerini uluslararası işçi sınıfı hareketinin, ilerici politik güçlerin ortak malı haline getirmekle mümkündür. Bu nedenle Şili halkının mücadelesinin başarılarını ve sorunlarını incelemek, bundan gerekli sonuçları çıkarmak, bu sonuçları evrensel nitelikteki bilimsel sosyalist teoriye, ilerici düşünceye kazandırmak, dünyadaki tüm sosyalizm güçlerinin, ilerici politik güçlerin görevidir.

Şili deneyinin değerlendirilmesi, bütün dünyada canlı ve yaratıcı bir biçimde sürmektedir. Bu değerlendirmeye yalnız bilimsel sosyalistler değil, yeni bir toplum yaratılması davasına içtenlikle inanmış diğer

ilerici güçler de katılabilmektedir. Bu değerlendirmenin yapılması, bilimsel sosyalistlerle diğer ilerici, demokratik hareketleri birbirine yaklaştırmakta, yapıcı bir diyalogun kurulmasına yardımcı olmakta, eylem birliğinin ilkelere dayanmasına katkıda bulunmaktadır. Kuşkusuz bu değerlendirmede bilimsel sosyalistler sınıfsal bakış açılarına titizlikle bağlı kalmakta, ölçüt olarak her zaman işçi sınıfına karşı görevlerini almaktadırlar. Şili Komünist Partisi, partinin ve Şili halkının mücadelesi üzerindeki yaratıcı değerlendirmeleriyle, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ortak bilgi hazinesine büyük katkılarda bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler, bilimsel sosyalist teorinin gücünü kanıtlamakta, sosyalizm güçlerine duyulan güveni sağlamlaştırmaktadır.

Şili deneyinin değerlendirilmesi dendiği zaman, pekçoklarının aklına, yalnızca devrimci mücadelede düşülen yanılgıların ortaya çıkarılması gelmektedir. Bu, devrimci mücadelede başarılarla yenilgilerin bütünlüğünü göremeyen bir anlayışın ürünüdür. Bir halkın mücadelesi, dayandığı temel ilkeler, ulaşmak istediği amaçlar, toplumsal temelleri ile bir bütündür. Bu bütünlüğü gözden kaçırmak, devrimin temel kaynaklarını gözden kaçırmak sonucunu doğurur. Bu ise, devrimci mücadeleyi temel amaçlarından saptırmaya çalışan karşı propagandaya hizmet etmek demektir. Böyle bir bakış açısının, devrimci mücadelenin temel amaçları üzerindeki güçlendirilmesi ile bir ilişkisi de

yoktur. Şili deneyinin değerlendirilmesi, öncelikle, Şili halkının sosyalizm etrafında birleştiren temel etkenlerin, Şili'yi sosyalizm yoluna sokan mücadelenin köklerinin incelenmesidir. Ancak böylelikle, yapılan değerlendirmeler, devrimci güçlerin bölünmesine değil birliklerinin pekişmesine, Şili halkının ideallerinin yaygınlaşmasına katkılı olabilir. Ancak böylelikle emperyalizmin poropagandası etkisiz hale getirilebilir.

Böyle bir değerlendirmenin yapılması devrimci mücadeleyi ancak güçlendirecektir. Şili halkının devrimci başarıları bugün için kesintiye uğramıştır. Geçici de olsa bir yenilgiyle karşı karşıyayız. Bu yenilginin nedenlerinin ortaya çıkarılması, Şili'deki ve dünyadaki ilerici, devrimci güçlerin birliğinin daha yüksek bir düzeye çıkarılmasını sağlayacaktır. Yenilginin nedenlerini örtbas etmek, ortaya çıkarılmasından çekinmek, tutarlı demokratlara özgü bir tavır değildir. Aksine yanılgıların yenilenmemesini amaçlayan yapıcı bir tartışma, birliğin ilkelerinin daha çok açığa çıkmasını sağlar. Elbette bu tartışma içindeki güçler devrimin temel amaçlarına olan bağlılıklarını koruyacaklardır.

Şili devrimcileri de böyle yapmaktadırlar. Şili deneyini değerlendiren uluslararası bilimsel sosyalist hareket de aynı ilkelerden hareket etmektedir. Devrimci mücadelenin bütünlüğünü kavramaktan aciz sözde devrimci goşist akımlar ise, emperyalizmle birlikte, Şili devriminin köklerine ve amaçlarına saldırmaktadırlar. Şili halkının uğradığı kayıpların sorumluluğunu dev-

rimci sürecin yöneticileri üzerine yıkmak isteyen sağ uzlaşmacı çizgiler de aynı amaca hizmet etmektedirler.

Şili deneyi üzerine yapılan değerlendirmeler, Şili halkının temel amaçlarını bütün dünyadaki ilerici toplumsal güçler için bir ilham ve cesaret kaynağı haline getirmeyi amaçlamaktadır. Şili halkının mücadelesi, onu inceleyenler için, çağımızın temel yönünü kavramak, toplumun devrimci dönüşümü davasına yaklaşmak için bir aracı olmaktadır. Şili halkıyla dayanışma hareketinin, bu değerlendirmeyi teşvik etmek gibi tarihsel ve kutsal bir işlevi de vardır.

ŞİLİ HALKININ MÜCADELESİNİN TEMEL KAYNAKLARI

Şili halkının devrimci mücadelesinin dayandığı temel ilke, devrimci partilerin oluşturduğu bir yönetim altında, halk kitlelerinin köklü dönüşümler ve sosyalizm hedefinde birleştirilmesidir. Halkın bu birliği nesnel temellere dayanmaktadır. Halkın somut taleplerinin doğru olarak yorumlanması, bu taleplerin köklü dönüşümler doğrultusunda birleştirilmesi, halkın en bilinçli kesiminin devrimci partiler önderliğindeki eylem birliğini sağlamıştır. Nihai hedef sosyalizmdir. Çünkü Şili halkının devrimci güçleri «tekelci sermaye ve toprak sahipleri iktidarı sona erdirilmeden» bu dönüşümlerin gerçekleştirilemeyeceğini saptamıştır.

Devrimci sürece öncülük eden Halk Birliği'ni (Unitad Popular'ı) oluşturan Şili Komünist Partisi, Sosya-

list Parti, Radikal Parti, Birleşik Halkçı Eylem Birliği için Hareket (MAPU) ve Bağımsız Halkçı Eylem (API) partilerinin 17 Aralık 1969'da imzaladıkları ortak programda şöyle deniyordu :

«Unitad Popular'ın politikasının temel amacı, mevcut ekonomik yapının değiştirilmesi, tekelci sermaye ve toprak sahibi iktidarının sona erdirilmesi, böylece sosyalizmin kurulmasına başlanmasıdır.»

Yine aynı programda şu sözler yer alıyordu :

«Şili kapitalist bir ülkedir, emperyalizme bağımlıdır ve burjuvazinin yabancı sermaye ile işbirliği içinde olan kesimlerinin yönetimi altındadır. Burjuvazinin bu kesimleri ülkenin temel sorunlarını çözememektedirler. Çünkü bu sorunlar, bunların gönüllü olarak hiçbir zaman bırakmayacakları sınıf ayrıcalıklarından doğmaktadır.

«Bunun da ötesinde, kapitalizmin dünya üzerindeki gelişmesinin bir sonucu olarak, ulusal tekelci sermayenin emperyalizme katkısı sürekli olarak büyümekte, emperyalizme bağımlılık ise, yabancı sermayenin bağımlı bir ortağı olma durumunda daha da önem kazanmaktadır.»

Görüldüğü gibi Şili halkının devrimci atılımı, çağımızın temel doğrultusundan, yani kapitalizmden sosyalizme geçişin zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Şili halkının bugün uğradığı görülmemiş baskılar, emperyalizmin bunca çırpınışı, Şili halkının bu ilham kaynağını yok etmek, bütün dünyadaki gericilere sosyalizm

atılımının durdurulabileceğini kanıtlamak içindir. Emperyalizm ve faşizm bu gerçek amacını gizleyebilmek için, Şili'nin yurtseverlerini, Şili halkına karşı sorumsuz, «uluslararası komünizmin uzantısı» maceracılar, hayalperestler gibi tanıtmaktadır. Şili'li yurtseverlerin, devrimcilerin halklarına olan saygıları, onun kazanımlarını korumak için verdikleri kahramanca direniş örneğiyle kanıtlamıştır oysa.

Şili'nin sosyalizm yoluna girişinin öznel kararlardan kaynaklanmadığı ortadadır. Bunun yanısıra, sosyalizmin kuruluşuna başlamak için devrimci politik güçlerin belirledikleri «barışçı yol» da yapılan değerlendirmelerde önemli bir yer tutmaktadır. Devrimin yenilgisini seçilen yola bağlayan kimileri, bu seçimin öznel isteklerden kaynakladığını ileri sürmektedirler. Bunlar daha da ileri giderek, sosyalizme geçişin iç savaşa yol açmaksızın gerçekleşmesi için nesnel koşullar dünyanın hiçbir yerinde olamaz demektedirler. Bu görüşün emperyalizmin propagandasının ayırdedilir yanı olmadığı açıktır. Emperyalizmin sosyalizm yolunun kargaşa ve iç savaşla özdeş olduğu teziyle, Şili devriminin barışçı yolun seçilmesi nedeniyle yenildiği tezi, sonuç olarak aynı paralele düşmektedirler. Her iki tez de devrimci mücadeleye geniş yığınların çekilebilmesini engelleme amacındadır veya nesnel olarak o sonucu doğurmaktadır.

Şili'de devrimin barışçı gelişme yolunun seçilmesi öznel bir kararın sonucu değildir. Amaç, tekellerin ve

toprak sahiplerinin iktidarını hoşgrüyle yola getirmek, sınıf çelişkilerini yumuşatma yoluyla devrimi karşı sınıfların ittifakıyla gerçekleştirmek değildir. Tam tersine Halk Birliği'nin üyesi olan güçler, sınıf çelişkilerini görünüşte yumuşatma yolunun, uzun sürede sınıf mücadelesindeki tek araç olarak şiddeti gündeme getireceğini bilerek yola çıkmışlardır. Halk Birliği programında hristiyan demokratların reformizmi şöyle eleştiriliyordu :

«Tekelci sermayenin gelişmesi, demokrasinin yayılmasını önler ve halka karşı şiddet uygulanmasını destekler. Halkın mücadele gücü bu reformların çökmesiyle artar ve bu, egemen sınıfın daha gerici kesimlerinin tutumunu sertleştirir. Sonunda da egemen sınıfın şiddetten başka alternatifi kalmaz.»

Görüldüğü gibi Şili devrimcilerine izledikleri yolda ilham veren temel düşünce, toplumdaki dönüşümlerin iktidardaki sınıfların gücünü sınırlandıracak ve giderek ortadan kaldıracak biçimde gerçekleştirilmesidir. Devrimin gelişmesinde seçilecek yol, sınıf çelişkilerini yumuşatmaktan değil, aksine sınıf mücadelesini yükseltmekten geçer. Bu da devrimci mücadelede şiddetin kullanılma derecesiyle değil, devrimin toplumsal tabanının genişletilmesi ve güçlendirilmesiyle belirlenir. Barışçı gelişme yolu da, belli toplumsal koşullarda devrimci sürece en geniş yığınların çekilebilmesinin yollarından biridir. Amaç sayısal bir çoğunluk sağlanmasıyla sınırlı değildir; oluşturulan çoğunluğun devrimci,

bilinçli bir çoğunluk olmasıdır. Şili'li bilimsel sosyalistlerin bu konuda belirgin bir görüşleri vardır: «Barışçı yol kavramına çok açık bir anlam verdik ve veriyoruz. Barışçı yol, iş savaşı dışarda bırakan, ancak sınıf mücadelesinin keskinleşmesi süreci olan toplumsal devrimin tüm diğer öğelerini içine alan bir yoldur... Bir yolun seçimi, halkın davası için verilen mücadeleye hergün daha yeni güçlerin sokulması zorunluluğuyla belirlenir... Şili'li komünistlere göre, devrimci olan, kitlelerin gerçek mücadelesinden hareket etmek, hayata şemalar empoze etmeye kalkışmaksızın ve bu şemaların devrimcileri binlerce emekçi arasındaki somut, gündelik, sabırlı çalışmadan uzaklaştırmasına izin vermeksizin siyasal durumun dönemeçlerini göğüslemeye hazır olmaktır.» (Volodia Teitelboim, ŞKP Merkez Komitesi Politik Komisyonu üyesi, *Gelecekteki Zaferlere Girerken*)

HALK BİRLİĞİ İKTİDARDA: YOĞUN SINIF MÜCADELELERİ DÖNEMİ

Şili'de devrimci sürecin ilerleyişi, sınıf mücadelesinin çeşitli biçimlerinin birleştirilmesinin örneklerini vermektedir. Bu, Halk Birliği'nin ilk gününden başlayarak böyle oldu. Sosyalist Parti başkanı Salvador Allende'nin devlet başkanlığı'nı destekleyen Halk Birliği partilerinin 1970 seçimlerinde Allende'yi başkanlığa getirmeleri, büyük bir başarıydı. Ancak bu başarı Allende'nin parlamento tarafından başkanlığa getirilmesi için yeterli değildi. Şili parlamentosunun o güne kadarki bütün geleneklerine rağmen, emperyalizmin ve iç gericiliğin parlamentonun çoğunluğunu Allende'ye karşı birleştirmeleri güçlü bir olasılıktı. Nitekim bu yöndeki girişimlere zaman yitirilmeden başlandı. Halk Birliği'nin parlemento içinde de zaferi kazanabilmesi için sınıf mücadelesinin hızla yükseltilmesi, gericilerin tertiplerinin bozulması zorunluydu. Böyle de yapıldı. Seçimlerden Allende'nin başkanlığa getirilmesine kadar geçen dönem, işçi sınıfının bütün ülke çapında seferber edildiği, kitle hareketlerinin görülmemiş boyutlar aldığı bir dönem oldu. Halk Birliği'nin davası, seçimlerde ona oy vermemiş kitlelere de anlatıldı. Böylece parlamento çoğunluğunun gericilerin tertiplerine boyun eğmesi önlendi. Orta tabakalarla işçi sınıfı arasındaki ittifakın o aşamada başarıyla gerçekleştirilmesi, hede-

fe ulaşılmasında tayin edici rolü oynadı. Böylece, seçim zaferi, politik zaferle tamamlanmış ve pekiştirilmiş oldu. Halk Birliği'nin seçimlerde sağladığı göreli çoğunluk (oyların yüzde 36'sı), böylece politik çoğunluğa dönüştürülüyordu. Bundan sonra hükümet düzeyinde verilecek yoğun sınıf mücadeleleri dönemi başlıyordu.

Halk Birliği hükümeti verdiği sözü tutmaya kararlıydı. Bu kararlılığını hükümete gelir gelmez başlattığı dönüşümlerle kanıtlamakta gecikmedi. Hükümet, metalurji ve çimento sanayilerini, büyük bakır, kükürt, demir cevheri ve kömür çıkartma şirketlerini kamulaştırdı. Devlet 16 ticari bankanın yönetimini eline aldı, kredi işlemlerinin yüzde 90'ını denetlemeye başladı. 70 büyük sanayi kuruluşu kamulaştırıldı. Toprak reformu hızlandırıldı. Hükümetin ilk yılından itibaren 2.5 milyon hektar toprak sahiplerinden alınarak köylülere dağıtıldı. Toplumsal kazanımlar da ekonomik kazanımları pekiştiriyordu. 6-14 yaş arası çocukların yüzde 99'u artık okullarına devam ediyorlardı. Bir yıl içinde orta okul mezunlarının sayısı yüzde 18.2 oranında artarken, bu oran üniversiteler için yüzde 34.9'a ulaşıyordu. Çocuklara ve hamile kadınlara yılda 50 milyon litre bedava süt dağıtılması projesinin gerçekleşmesi sonucu, çocuklarda iyi beslenememekten ileri gelen ölüm oranı azaldı. Kurulan köylü kooperatiflerine bir zamanlar toprak ağalarının sahip oldukları toprakların yüzde 34'ünün katılımı sağlandı. Halk Birliği iktidarının üç

yılında işsizlik oranı yüzde 3'ün üzerine çıkmadı. Bu oran, Şili'de yazılı istatistikler tarihinin kaydettiği en düşük orandı.

Halk Birliği hükümeti, büyük, yoğunlaşmış işletmelerde gerekli dönüşümlerin gerçekleştirilmesini, buralardaki üretimin yönlendirilmesini görece kolaylıkla yönlendirebiliyordu. Ancak dönüşümlerin uzun süreli başarısı, bunun dışında kalan üretim ve dolaşım alanının da denetim, yönlendirme altına alınabilmesini gerektiriyordu. Dönüşümlerin ilk dönemlerinde, işçi sınıfıyla bir kesim orta tabakalar arasındaki diyalogun olumlu gelişimi, küçük üreticilerin dönüşümlerin hedeflerine karşı çıkmamalarını sağlıyordu. Ancak ekonominin bu alanının yönlendirilmesi, büyük işletmeler için kullanılan yöntemlerle gerçekleştirilemezdi. Kamulaştırmalar bu alana tek bir kararla yayılamazdı. Bu yola da gidilmedi. Ancak büyük sermaye gruplarının, ekonominin temel maddelerinde çalışan orta büyüklükteki işletmelerle sıkı bağları vardı. Kapıdan kovulan hırsız bacadan girebilirdi. Nitekim bu gibi temel malları üreten orta işletme sahipleri, ekonomik yönetimin hedeflerine ulaşmasına karşı çıkmaya başladılar. Bu kapitalistler, işyerlerinde çalışan işçilerin geri üretim koşullarından gelen geri bilinç düzeyinden de yararlanabiliyorlar, onları üretime karşı ilgisiz hale getiriyorlardı. Nitekim temel maddelerin üretiminde önceleri görülen önemli artışlar, yerlerini daha sonra düşüşe bırakmaya başladı. Büyük madenlerdeki bakır

üretimi sürekli olarak artarken, küçük ve orta işletmelerde, 1970'de 151000 ton olan üretim 1971'de 127000'e, 1972'de ise 124000'e düştü. Bu dolaylı engellemeler, Halk Birliği'nin gelecekteki sorunlarını haber verici nitelikteydi. Bunlara karşı en kalıcı çözüm yolu ise, işçi sınıfının ileri ve göreli olarak daha geri kesimlerinin ulusal birliğinin sağlanması olarak görülüyordu.

Emperyalizmle Halk Birliği arasındaki üretim mücadelesi özellikle bakır sanayiinin devletleştirilmesi üzerinde koptu. Allende hükümeti «Chuquicamata», «Exotica», «Potrerillos». «El Salvador», «Andina» ve «El Teniente» bakır madenlerini kamulaştırana kadar; üretimin durdurulması için bütün olanaklarını kullandı. Mücadele orta büyüklükteki işletmelerde bir ölçüde Halk Birliği aleyhine sonuçlandıysa da emperyalizmin bakır üretimini çökertme planları suya düşürüldü.

Gerçekte Şili'de başlayan devrimci süreci geri çevirme stratejisi, yalnızca ekonominin belli sektörlerinin baltalanmasıyla ilgili değildi. Emperyalizmin stratejisi Şili ekonomisinin sistemli biçimde, bir bütün olarak çökertilmesini amaçlıyordu. Şili'de belli sınıf ve tabakaların etkilenmesi, devrime karşı birleştirilmesi ancak böyle mümkün olacaktı. Bunun için de genel olarak Şili ekonomisinin «dengesizleştirilmesi» (destabilizasyonu) adı verilen strateji yürürlüğe kondu. Bu strateji, Şili'nin gerek dış ekonomik ilişkilerinde, gerekse iç ekonomisinde zayıflatılmasını içeriyordu. Bunun için de yalnız ABD emperyalizmi değil, ABD emperyalizmi-

nin zayıflamasından zarar görecek Batı Avrupa emperyalizmi de ABD ile birarada harekete geçti.

Emperyalizmin Şili ekonomisinin dengesizleştirilmesi için kullandığı başlıca araç «mali baskı» oldu. Şili'nin ekonomik gelişmesinin büyük ölçüde dış ticaret yoluyla finansmana bağlı olması, emperyalizm için bu alanda büyük olanaklar yaratıyordu. Halk Birliği hükümeti, dış ticaret açığının kapatılmasını başlıca hedefleri arasına almıştı. Ancak Allende başkan olur olmaz Şili dış ticaret gelirinin yüzde 60'ını oluşturan bakırın fiyatı dünya borsalarında yaklaşık 1/3 oranında düşürüldü. Ayrıca dış borçların kapatılması için Şili her yıl 400 milyon dolar ödemek zorundaydı. Bu durum, Halk Birliği iktidarından sonra uluslararası emperyalist kuruluşların Şili'ye yeni krediler vermeyi reddetmeleriyle daha da vahimleşti. İthalat ulusal gelirin yüzde 15'ini emiyor ve genellikle ihracatı aşıyordu. İthalatın yüzde 37'si ABD'den yapılıyordu ve bu ithalat da Şili ekonomisinin vazgeçemeyeceği yedek parça ve makineleri içeriyordu. Mali ambargo, kısa vadeli kredilerin kesilmesi ve bu maddelerin alınması için gösterilen kolaylıkların kalkması demekti. ABD'den alınan malların fiyatları bir anda arttı. Önceden bedelleri ödenmiş olmasına rağmen hayati öneme sahip malların temini tamamen kesildi. Yalnız ABD değil, Fransa ve Federal Almanya gibi kapitalist ülkeler de Şili'nin mallarına ve banka hesaplarına ambargo koydular.

Bu durumda kısa vadeli kredilerin ödenememesi

tehlikesi doğdu. Bu açmazdan çıkış yolu, dış ticaretin çeşitlendirilip tümüyle yeniden düzenlenerek ve sosyalist ülkelerle yeni ticari ilişkiler kurularak bulundu. Şili en güç dönemlerinde dost Sovyetler Birliği'nin, Alman demokratik Cumhuriyeti'nin ve Küba'nın yardımlarını yanında buldu.

Emperyalizmin ve iç gericiliğin bütün engelleme ve çökertme çabalarına rağmen Halk Birliği hükümeti ekonominin halk kitleleri yararına dönüştürülmesi mücadelesinde önemli başarılar elde etti. Bu başarıların somut göstergeleri şunlardı. 1965-70 döneminde artış oranı yüzde 3,5 olan gayri safi ulusal gelir Allende iktidarının birinci yılında yüzde 9, ikinci yılında yüzde 7.5, üçüncü yılında da yüzde 6 arttı. İşçilerin ve emekçilerin satın alma gücü yükseltildi. Ücretlerin ulusal gelir içindeki payı 1959-65 arasında yüzde 49 iken, 1971-72 döneminde yüzde 58'e çıktı.

Halk Birliği hükümetinin ekonomik alandaki başarılarının gösterdiği gerçek şuydu: Tabanda kurulan antiemperyalist, antioligarşik ittifakın çerçevesi içinde, sosyalizme yol açacak köklü dönüşümler gerçekleştirilebiliyordu. Sosyalizmin ekonomik öğeleri ön plana çıkıyor, ancak bu durum antiemperyalist ittifakın daralmasına neden olmuyordu. Tam tersine oluşturulan köklü dönüşümler, bu ittifakın geliştirilmesi ve pekiştirilmesi, yeni sosyal güçlerin devrim sürecine katılması için nesnel koşulları yaratıyordu. Devrimin demokratik görevlerinin önde geldiği bir dönemde sosyalist

unsurların gelişmesiyle devrimin toplumsal tabanı daralmıyor genişliyordu.

Şili'de devrimci sürecin ortaya çıkardığı bu gerçek, Şili deneyine ve Şili halkının devrimci mücadelesine gösterilen uluslararası ilginin köklü nedenlerinden biridir. Bu olgu, tüm dünyada toplumsal dönüşümler ve demokrasinin tam olarak gerçekleştirilmesi için mücadele veren güçlerin, sosyalizmin kurulmasına karşı daha güçlü bir ilgi göstermelerini, devrimci sürecin demokratik görevleriyle sosyalist görevleri arasındaki birliğin daha önem kazanmasını sağlamıştır.

Bu durum, emperyalizmin de bu konudaki tedbirliliğini arttırmasına, devrim sürecinin engellenmesi için gericiliğin iç dayanışmasını ve saldırganlığını artırmasına yol açmıştır. Şili deneyi, bütün dünyadaki burjuva düzenleri için bir alarm olmuştur. Bu bakımdan Şili devriminin bastırılması, yalnız emperyalizmin Şili'deki çıkarlarını yitirmemesi bakımından değil, tüm dünyadaki gerici, anti-sosyalist güçlerin kendilerini sınamaları için bir zorunluluk olmuştur. Şili'deki faşist darbe, bütün dünyada demokrasi mücadelesinin sosyalizme doğru gelişmesine karşı bir «dhtar» olarak planlanmıştır.

Emperyalizm Şili devrimini bastırmak için, devrim sürecinin toplumsal tabanının genişlemesinin engellenmesini, devrimin öncü gücünün halktan tecrit edilmesini ilk hedef seçti. Bunda devrim sürecinin gelişmesindeki aksaklıklardan yararlanırken, bir yandan go-

şıstlerin öncüyü kitlelerden koparma çabalarını kullandı, diğer yandan da kendi propagandasıyla kitleleri öncüden koparmaya çalıştı. Ekonominin dengesizleştirilmesinin de temel amacı, halk yığınlarının devrim hedefleri etrafındaki birliğini bölmek, işçi sınıfı dışındaki kitleleri devrime ve öncüsüne güvensiz hale getirmek, özellikle orta tabakaları kendi yanına kazanmak oldu.

Halk Birliği güçleri için ekonomik sorunları başarıyla çözmek, ancak ekonomik sorunların çözümünü politik hedeflere uyumlu biçimde sağlamak büyük önem kazanıyordu. Halkın devrimci birliğini zedeleyecek biçimde tüketimin düşmesini engellemek ve artırmak, diğer yandan da ekonomik kaynakların çoğaltılmasını sağlamak zorunluydu. Üretimin ve emek üretkenliğinin yükseltilmesi stratejik bir önem kazanıyordu. Emperyalizmin tertipleri ancak bu yolla boşa çıkarılabilir, işçi sınıfıyla orta tabakaların ve emekçi kitlelerin ittifakı korunup geliştirilebilirdi. Böylece devrim düşmanlarıyla devrimci güçler ve Halk Birliği arasında büyük bir üretim savaşı patlak verdi. Şili Komünist Partisi bu dönemde «üretim savaşını kazanalım!» sloganıyla büyük bir kampanya başlattı.

Emperyalizm kampanyanın başarısızlığı için vargücünü harcadı. İşverenlerin çabaları yeterli olmadıkça bilinç düzeyi geri unsurların durumunu sömürme yoluna başvuruluyordu. Emperyalizm bu savaşında sözde devrimci iki sapık eğilimden yararlandı. Birincisi, iş-

çilere yalnız yüksek ücret vb. taleplerinde bulunmayı, «üretimin artırılmasını patronlara bırakmayı» öğütleyen goşist sapıklıktı. Goşistler, işçilerin o güne kadar hep üretimi artırmak için çalıştıklarını, şimdi de aynı durumun sürdürüldüğünü, o halde devrimden geriye birşey kalmadığını yayıyorlardı. Herhalde bu propagandanın CIA propagandasıyla bir farkı yoktu. İkinci eğilim ise, işçilerin kısa vadeli taleplerinin karşılanmasını, nihai hedefin başarısından önde gören sağ ekonomizmdi. Bu iki akım da, sonuç olarak, yığınları kısa süreli çıkarları için eyleme sokmada birleşiyorlardı. Bu tutum, kitleleri üretime karşı ilgisiz hale getirdiği gibi, işçi sınıfının müttefiklerinden koparılmasına da yardımcı oluyordu. Ekonomik sorunların çözümünü siyasal hedeflerin yani halk iktidarlarının sağlamlaştırılması ve ittifakların korunup geliştirilmesinin önüne çıkaran eğilimler, nesnel olarak emperyalizme büyük bir yardımda bulunuyordu.

Şili Komünist Partisi'nin sloganı yine de emekçi kitleler arasında büyük yankı buldu. Gönüllü ücretsiz çalışma günleri ve ek saatleri kampanyası başlatıldı. Spekülasyonla mücadele gerçek bir halk hareketi niteliğini kazanıyordu. Yerleşme merkezlerinde yönetim yetkisine sahip ve fiyatları kontrol eden, birinci derecede gerekli ürünlerin ticaretinin normalleşmesi için mücadele eden komisyonlar kuruldu. Eski bürokratik yönetim yapısını kırmak için binlerce işçi, Sanayi ve Ticaret Yönetimi Müfettişleri olarak görevlendirildiler.

Ancak bu görevlerin yerine getirilmesi için devrimin siyasal önderliğinin güçlendirilmesi gerekliydi. İlk zorunluluk, ekonomik yönetimin tek merkezliliğinin sağlanmasıydı. Ekonominin yönetim biçimi, devrimin çözdüğü ve gündemine aldığı sorunlara uygun olmalıydı. Bunun için Halk Birliği'ni oluşturan partiler arasında tam bir anlayış ve birlik zorunluydu. Bu koşul her zaman için gerçekleştirilemedi. Bunda, devrimci güçlerin ekonomik sorunlara tam olarak hakim olamaması kadar, ekonomik yönetim organlarında kapitalist düzenin yetiştirdiği kadroların ve bürokratik alışkanlıkların da büyük payı vardı. Öte yandan devrimi dışardan etkilemeye çalışan ideolojilerin devrimci güçler arasında da zaman zaman etkisini göstermesi, amaçlara ulaşılmasına engel oldu.

Ekonomik yönetimde birliğin sağlanması, devrimci öncüyü oluşturan güçler arasında sürekli bir tartışmanın ve ideolojik çalışmanın yapılmasına sıkı sıkıya bağlıydı. Faşist darbeden sonra geçmiş deneyleri değerlendiren Şili Komünist Partisi bu konuda şu sonuca ulaşıyordu: «Şili deneyi, herşeyi yapmaya hazır bir düşmanın karşısında, üretimin normalleşmesini bekleyerek zaman yitirmemek gerektiğini, işçi sınıfı partisinin ekonomik yönetim sorunlarını hiçbir biçimde ertelememesi gerektiğini göstermektedir. Yapısal değişiklikleri getirecek olan devrimci değişimleri gerçekleştirmek ve elde edilen her kazanımı sağlamlaştırmak için kararlı tedbirler almak zorunludur. Bu, ekonominin etkin ve

işçilerle emekçi kitlelere sıkı bir biçimde bağlı olarak yönetilmesinin temini için tek yoldur.» (Orlando Millas, ŞKP Merkez Komitesi Politik Komite üyesi, *Ekonominin dengesizleştirilmesinden faşist darbeye).*

Ekonomik görevlerin yerine getirilmesinin ikinci koşulu, işçi sınıfının ekonominin yönetimine etkin olarak katılmasının sağlanmasıydı. Bunun sistemli bir biçimde olması, geçici bir olgu olmaktan çıkarılıp sürekli, gelişen bir süreç haline getirilmesi zorunluydu. Bu konuda önemli adımlar atıldı. Ancak, işçilerin işletmelerin yönetimine dolaylı olarak değil doğrudan biçimde katılmaları sağlanamadı. Sendikalar, büyük ölçüde, sadece ücret ve çalışma koşulları konusunda etkin olan kuruluşlar olmaktan çıkarılamadı. Sendika yönetimine seçilen işçilerin aynı zamanda işletme yönetimlerinde temsil edilememesi, sendikaların gücünün zayıflamasına neden oldu. Oysa güçlü sendikalar, işçi sınıfının birliğinin tabanda sağlanmasının güçlü araçlarıydılar. Ekonomik görevlerin yerine getirilmesi, sendikaların dahi ötesine geçilmesini, birleşik kitle örgütlerinin oluşturulmasını zorunlu kılıyordu.

Öte yandan, ekonomik sorunların çözümünde işçi sınıfıyla diğer emekçi kitlelerin birliğinin gerçekleştirilmesi, yalnız sanayi alanında yapılan dönüşümler aracılığıyla gerçekleştirilemezdi. Bu amaca ulaşabilmek için, diğer sektörlerde, özellikle tarımda yapılacak çok önemli işler vardı. Tarımdaki dönüşümlerin başarısı, köylü yığınlarının bilinç düzeyinin yükselme-

sini, işçi-köylü ittifakının kurulmasını sağlayacaktı. Oysa bu yönde önemli başarılar sağlanamadı. Ülke tarımı bir bunalım içindeydi. Yoksul köylülere dağıtılan topraklara gerekli önem verilemedi. Harcanan emeğe bakılmaksızın ücretlerin herkes için eşit tutulması, kırsal kesimde bazı çelişkilerin doğmasına, Halk Birliği hükümetine karşı güvensizliğin yaratılmasına neden oldu. Köylülerin bilinç düzeyi gereğince değerlendirilemiyordu.

Bütün bunların yanısıra hünerle ele alınması gereken bir sorun daha vardı: Komünistlerle sosyalistlerin birliği. Her ikisi de işçi sınıfı içinde önemli bir temsil gücüne sahip olan bu iki politik gücün birliği, Şili halkının devrimci bedefler etrafındaki birliğinin belkemiği idi. Şili Sosyalist Partisi, Şili devrimci işçi sınıfı hareketi içinden doğmuş ve reformizme karşı mücadele ederek gelişmişti. Ülkenin küçük burjuva emekçi kitleleri arasındaki anti-emperyalist birikimi sürdürmede tutarlı bir çizgi izliyordu. Şili işçi sınıfının partisi olan ŞKP ise, sosyalistlerle eylem birliğini, işçi sınıfının birliğini sağlamanın, proletaryanın diğer sınıflara öncülük etmesinin, proletaryanın devrimci güçleriyle radikal küçük burjuvazi arasındaki ittifakın gerçekleştirilmesinin bir koşulu olarak görüyordu. Komünistlerle sosyalistlerin birliği Halk Birliği'nin ve devrimci yönetimin doğmasını sağladı. Devrimci yönetimde doğabilecek sorunların çözümü de, öncelikle komünistlerle sosyalistlerin ilkeler üzerindeki birliğinden,

yapıcı diyologundan geçiyordu. Halk Birliği iktidarı döneminde bu konuda da güçlerle karşılaşıldı. Güçlükler, genellikle yönetim düzeyinde doğmadı. İki partinin de yönetimi, doğan sorunların tartışmalarla çözümünde yapıcı tutum aldılar. Ancak yönetim düzeyinde işleyen bu tutumun tabana da yansıtılması her zaman sağlanamadı. Tabandaki sekter eğilimlerin kırılamaması, maceracı goşist akımların yayılmasının önüne geçilememesi sonucunu doğuruyordu.

Devrimci yönetimin içine kadar uzanan bu sorunlara rağmen, devrimin yönlendirilmesi mekanizmasının geliştirilmesinde önemli adımlar atıldı. 1973 ortalarına doğru özlemi çekilen tek bir ekonomik politika oluşturuldu. 1974 ekonomik planının hazırlanmasını gözönüne alan hükümet, sanayi yönetiminin düzene sokulması çalışmasına girişti. Sanayi ve ticaretin yönetimine halk kitlelerinin geniş biçimde katılmasının sağlanması için yerel yönetim servisleri kuruldu. Halkın birinci derecede ihtiyaçlarının dağıtımı için dağıtım komünleri örgütlendi. Spekülasyona büyük bir darbe vuruldu böylece.

Devrimin dış ve iç düşmanlarının bütün engellemelerine rağmen davrimci sürecin müttefikleri genişliyordu. 1973 Mart'ında yapılan parlamento seçimleri Halk Birliği'nin büyük zaferiyle sonuçlandı. Bu seçimlerde Halk Birliği adayları oyların yüzde 44'ünü aldı. Şili tarihinde hiçbir hükümet bu denli geniş bir desteğe sahip olmamıştı. Bu zafer, aynı zamanda, emper-

yalizmin ve iç gericiliğin, eski düzeni ve iktidarlarını demokratik kurumları kullanarak geri getirme umutlarının son defa kaybolmasına neden oldu. 1973 Mart ayı, başta uluslararası tekeller olmak üzere emperyalizmin, Şili devrimini şiddet yoluyla durdurma tasarılarının düşünceden eyleme geçirilmesi işaretini veren son alarmdı. ITT şirketinin CIA ile birlikte, Halk Birliği hükümetini devirme planlarını Washington'da kurulan ünlü Özel Komisyon eliyle yürütmeye başlamaları da 1973 Mart'ının ertesine raslıyordu.

Emperyalizmin 1973 Mart'ından sonra uygulamaya koyduğu plan, daha önce uyguladığı yöntemden farklı değildi. Ancak komplonun nihai amacına doğru dramatik biçimde tırmandırılması söz konusuydu. Şili'de uygulanan yöntem, başka bazı Latin Amerika ülkelerinde uygulanan yöntemlerden de farklı değildi. Bolivya'da ilerici Torres hükümetinin devrilmesi için de emperyalizm aynı yöntemi kullanmıştı. Emperyalizm, orta tabakaların yıldırılması ve işçi sınıfının tecridi stratejisini, Şili'de, özellikle ulaşım şirketlerinin ve mağaza sahiplerinin, bazı sendikaların ve bakır madenlerinin bir bölümünün greve götürülmesi yoluyla uygulamaya koydu. Başkan Allende bu grevlere «burjuvazinin grevleri» diyordu.

Başlayan bir sürecin daha önce de karşı devrim yoluyla durdurulduğu tarihte görülmemiş değildi. Ancak Şili'de bunu hazırlayan koşullar, egemen sınıfların elinden emekçi sınıfları ezme ve sömürme olanakları-

nın alınmamasıyla değil, bu sınıfların ve sözde «Solcu» ortaklarının ekonomiyi çökertme tertiplerinin engellenememesiyle doğmuş oldu. Böylece hazırlanan işçi sınıfının müttefiklerinden koparılmasının sonucundaki siyasal yenilgi, daha sonraki askeri yenilginin üzerinde yükseldiği temelleri hazırladı.

Emperyalizme ve iç gericiliğe karşı politik savaşın yitirilmesinde, bu güçlerin burjuva devlet kurumlarından yararlanma olanağını bulmaları önemli rol oynadı. Devrimci güçlerin bir kesiminin bu kurumların niteliği üzerindeki yanılgıları, gericiliğin bu kurumların aracılığıyla sürdürdüğü yıkıcılığın önemsenmemesine, gerekli önlemlerin alınamamasına neden oldu. On yıllardır gerici sınıfların elinde bir araç olarak kullanılan burjuva demokratik kurumların bu sınıfların kumandasından çıkarılması ve niteliğinin siyasal yaşamdaki etkinliğinin yeniden biçimlendirilmesi önemli ölçüde ihmal edildi.

Gericilik devrime karşı, özellikle kendi iktidarı döneminde son derece uzmanlaştığı kitle iletişim araçlarından ve propaganda silâhından yararlandı. Burjuvazinin elindeki kitle iletişim araçlarının ağırlığını yok edecek bir propaganda aygıtını devrimci güçler oluşturarak mücadeleye sokamadı. Şili halkının mücadelesinin bu alandaki deneyimi, devlet iktidarının tümünün değil de bir bölümünün ele geçirildiği koşullarda ideolojik mücadelenin büyük önem kazandığını doğruladı.

Burjuvazinin ve gericiliğin eski kurumlardan yararlanma durumu, bir geçiş döneminde burjuva devlet aygıtının bazı unsurlarının varlığını sürdürmesi olgusundan kaynaklanıyordu. Bu olağandı. Ancak, devrimci güçler arasındaki bazı görüş ve tutum ayrılıkları, devrimci sürecin gelişmesiyle bu kurumların sınıf niteliğinin değiştirilmesi mücadelesi arasındaki zorunlu bağın pratikte gerçekleşememesi sonucunu doğurdu. Devrimci güçler arasında, özgürlükler sorununu sınıf mücadelesinden ayrı değerlendiren eğilim halâ varlığını koruyordu. Gerici güçlerin «özgürlükleri» devrimin kazanımlarını ve tüm özgürlükleri yoketmek için sömürmelerine böylece fırsat tanınıyordu. Şili deneyi, sosyalizme geçiş dönemi boyunca özgürlükler karşısında sınıfsal bakış açısının kaybedilmemesinin önemini bir kez daha vurguladı.

Gerçekten de gerici güçler politik güçler dengesini kendi yanlarına çekebilmişlerdi. Yine de ancak silahlı ayaklanmayla, yani askeri bir darbeyle devrimi ezebilecek güce erişebildiler. Bu da, karşı devrimin, Şili ordusunun faşist bir ideoloji etrafında toplanmasından güç aldığını gösterir. Şili yurtseverlerinin ve emekçilerinin cuntaya karşı geçtikleri silahlı direniş de, karşı devrimin silahlı kuvvetlerin tümünü elinde tutmasıyla susturulabilmiştir. Cuntanın bugünkü en büyük dayanağı da ordudur.

Latin Amerika ülkelerinin çoğunda, hemen bütün kapitalist ülkelerde olduğu gibi, ordu emperyalizmin

ve tekellerin iktidarını halka karşı savunmak üzere örgütlenmiştir. Bütün bu ülkelerde ordu, egemen sınıfların, halk hareketinin yükselmesine karşı başvuracağı son araç olarak saklı tutulur. Şili'de de devrimci güçler iktidara yürüyüşlerinin tüm aşamalarında bu gerçeği akıllarında tutmuşlardır. Ancak, silahların kullanılmasını son tahlilde politik güçler dengesinin belirlediğini de unutmamışlardır. Şili ordusunun, Şili politik gelişmesinin sonucu olarak, çok uzun yıllardır politik mücadelelerin dışında tutulmuş olması, ülkede devrim sürecine girilirken ordunun bu durumundan yararlanılması olasılığını doğurmuştur. Ancak bu konuda sınıf mücadelelerinin bir yasası tam olarak hayata geçirilememiştir. Bu da ordunun sınıflar karşısındaki durumunun, belli bir andaki konumuna göre değil, sınıf mücadelesinin onu etkilemesi süresince belirleneceği yasasıdır. Gerçekten de Halk Birliği iktidarının ilk yıllarında, orduda ve komuta düzeyinde, Anayasa'ya ve halk iradesine saygı eğilimi egemen olmuştur. Ancak o dönemdeki bu durumun somut koşullardan bağımsız görülerek mutlaklaştırılması, ordunun demokratik geleneklerinin abartılması, ordunun demokratikleştirilmesinin ihmali sonucunu vermiştir. Bu sonuçta orduyu sınıf mücadelesinin dışında bütünüyle karşı devrimci bir güç olarak gören, ordudaki yurtsever unsurlara karşı sekter bir tutum alan goşist örgütlerin büyük payı olmuştur. Bu ortamdan yararlanan gerici güçler, orduda sistemli bir faşist propaganda yürüt-

müşler, kumanda kademelerini sistemli biçimde ele geçirmişlerdir. Yurtsever kumandan general Prats'a yapılan süikast bu alandaki hazırlıkların son işaretini vermiştir. Karşı devrimin askeri zaferi için gerekli koşullar, Halk Birliği'nin politik yenilgisinin koşullarına böylece çakışmıştır.

Planlı biçimde uyguladığı yıkıcı stratejinin meyvelerini toplayan emperyalizm ve iç gericilik, 11 Eylül 1973'e gelindiğinde, gerçekten de, Halk Birliği'ne karşı oluşturulan bir cepheden güç alıyordu. Tekelci burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin dışında, küçük ve orta burjuvazinin ezici çoğunluğu, orta tabakaların büyük kesimi, diğer toplum tabakalarının da geri kesimleri bu cephede yer alıyordu. Bu toplumsal blok politik alana da yansıyordu. Hristiyan Demokrat Parti'nin çoğunluğu, Radikal Parti'den kopan sağcı kesim, faşist darbeyi destekleyen politik güçler arasındaydılar.

İşçi sınıfının tecrit edilişi, gerici güçlerin, orta tabakaların mülkiyete bağlılık duygusunu ve güvenlik arayışını devrimci güçlere karşı çevirmesinden kaynaklandı. Bu toplumsal kesimler, askeri bir darbeden, mülkiyetlerinin güvenceye alınmasını ve ekonomik durumlarının sarsıntıdan kurtarılmasını bekliyorlardı. Bu bekleyişi yaratmayı amaçlayan faşistler de, kendilerini demokrasi aşığı olarak tanıtıyorlar, burjuva özgürlüklerinin korunması perdesi arkasına gizleniyorlardı. Kendilerinin yarattığı ekonomik kargaşanın sorumlusu olarak Halk Birliği'ni gösteriyorlardı. Kitle-

lerin gözünde anarşiyle sosyalizmi özdeşleştirme çabasındaydılar. Bu yüzden de kendilerini yalnız sosyalizmin düşmanı olarak tanıtıyorlardı. Orta tabakalar ve onların Hristiyan demokrat parti içindeki politik sözcüleri, Halk Birliği'nin devrilmesiyle, iktidara ortak edilmelerini bekliyorlardı. Bu bekleyişin doğmasında, burjuvazinin ve üretim aracı sahibi kesimlerin tümünü homojen bir sınıf olarak gören ve ona göre davranan maceracı çetelerin de büyük payı oldu.

Silahlı kuvvetler Halk Birliği'ne karşı ayaklandığında, devrimi savunacak güçler çoktan kırılmışlardı. Yine de faşist darbenin ilk günlerinde birçok yerde silahlı halk direnişi vakit geçmeden örgütlendi. Faşistlere devrimi savunmadan teslim olmamanın en büyük örneğini, halkına verdiği sözü tutmaya kararlı onurlu bir insanın yiğitliğiyle Başkan Salvador Allende verdi. Pekçok komünist, sosyalist ve yurtsever kahramanca birer direniş örneği verdiler. Ancak günün koşullarında silahlı direnişin geniş bir tabana yayılmasının yığınsal bir intihar olacağına kuşku yoktu. Bunu Başkan Allende Şili halkına son seslenişinde şöyle dile getiriyordu: «Halk kendini savunmalıdır ama feda etmemelidir!»

Faşist darbenin gerçek yüzü çok geçmeden ortaya çıktı. Cunta bütün demokratik kurumları ve demokrasi belirtilerini ortadan kaldırdı. Onbinlerce yurtsever katledildi, tutuklandı, işkence evlerine, toplama kamplarına gönderildi. Şili halkının en büyük değerleri, devrimci politik önderler, bu arada Şili Komünist Partisi sekreteri Luis Corvalan insanlık dışı yöntemlerle tutsak edildi. Cuntanın bütün özgürlüklere, demokrasinin her biçimine düşman olduğu, yurdunu ve halkını seven her Şili'liye karşı nefretle beslendiği açığa çıktı.

Pinochet çetesinin kimlerin çıkarlarını kollamak, kimlere hizmet etmek için Halk Birliği'ni devirdiğinin anlaşılması için de çok geçmesi gerekmedi. Cuntanın ilk girişimi, millileştirilmiş ve kamulaştırılmış işletmeleri dış tekellere ve yerli özel sahiplerine iade etmek oldu. Güçleri Halk Birliği döneminde büyük ölçüde azaltılan tekelci mali gruplara «özgürlükleri» geri verildi. Ekonominin canlanması gerekçesi altında ülke kapıları olduğu gibi emperyalist yatırımlara açıldı. Cuntanın ekonomik politikasının özünü, Şili'nin emperyalizme bağımlılığını sonuna kadar arttırmak, halkı tekellere teslim etmek, burjuvazinin en üst kesimleriyle emperyalizmin bütünleşmesini tam olarak sağlamak oluşturuluyordu. Bu politikanın, görünüşte dahi olsa

ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, refahı yaygınlaştırmak gibi amaçlarla ilgisi yoktu. Emperyalizmin ve tekellerin sermaye birikiminde izledikleri yöntem, talancılık, reformcu gösterilerin yapılmasını da olanaksızlaştırıyordu.

1974 yılında sanayi üretimi 1972 yılına göre yüzde 7 oranında düştü. Aynı yılda işçilerin gerçek ücretleri 1973'e göre yüzde 6 oranında azaltıldı. Halk kitlelerinin ekonomik gücünün hızla azalması sonucunda iç pazarın daralması, spekülasyon yüzünden enflasyonun dörtnala şahlanışı, dış ticaret açığının ve borçlanmanın büyümesi, üretimin bütün sektörlerde gerilemesine yol açtı. 1975'te gayrı safi ulusal ürün yüzde 10 oranında düştü. Böylece kişi başına gelir tam on yıl öncesinin düzeyine inmiş oluyordu. 1975 yılında ücretler 1973 Ocak'ındaki miktarın sadece yüzde 22.3'ü idi. İşsizlik yüzde 20 oranına ulaştı. İkinci dünya savaşından bu yana hiçbir Latin Amerika ülkesi böylesi bir ekonomik çöküntüye tanık olmamıştı. Buna karşılık tekeller güçlerini durmaksızın artırıyorlardı.

Bu gelişmenin doğrudan sonucu, emperyalizm ve tekellerle Şili halkı arasındaki çelişkinin görülmemiş biçimde yoğunlaşması oldu. Cuntanın ekonomik politikası, tekeller ve toprak oligarşisiyle orta tabakalar ve orta burjuvazi arasındaki çelişkilerin kesinleşmesine yol açtı. Bu kesimler de emperyalizmin ve tekellerin sömürüsünü iliklerinde yaşamaya başladılar. Tekelci mali politika yüzünden 1975'te parakende fiyatlar

yüzde 340.7, toptan fiyatlar ise yüzde 439.2 arttı. Binlerce küçük, orta ve hatta büyük işletmeci faaliyetlerini ya yavaşlatmak yada durdurmak zorunda kaldılar. Sadece 1975 Haziran'ında küçük işletmelerin yüzde 7'si çalışamaz hale geldi. Bütün bunlar, küçük burjuvazinin, ara tabakaların cuntadan beklediklerinin çöküşü demekti. Bu kesimler politik alanda da seslerini duyuramıyorlardı artık. İlk aylarda faaliyetine izin verilen ve cuntayı destekleyen Hristiyan Demokrat Parti de kapatıldı. Cuntanın en biçimsel burjuva özgürlüklerine dahi tahammülü yoktu.

Cuntanın emperyalizmin ve tekellerin egemenliğini her ne pahasına sağlamlaştırma politikası, Şili halkının büyük çoğunluğunun cuntaya karşı tutum alması sonucunu doğurdu. İşçi sınıfının ve yoksul emekçi kitlelerin yanısıra küçük üreticiler, orta tabakalar ve orta burjuvazinin bazı kesimleri, cuntanın kendilerini sürekliği yıkımı kavramaya başladılar. Cuntanın devrilmesini bunalımdan kurtulmanın tek yolu olarak görüyorlardı. Bu koşullarda cuntanın devrilmesi için antifaşist bir cephenin oluşturulması görevi, ivedi, güncel görev haline geldi. Şili'de bugün devrimci mücadele bu çizgi üzerinde ilerlemektedir.

Şili Komünist Partisi, bugün ülkede sınıfsal güçler arasındaki ayrım çizgisinin, 11 Eylül'den önce çizildiği yerden çizilemeyeceğini belirtmektedir. 11 Eylül'den önce, Şili, Halk Birliği güçleri ve Halk Birliği'ne karşı olan güçler biçiminde ikiye bölünmüştü.

Bugün ise Şili'de, faşizmi destekleyen güçler ile faşizmin ivedilikle tesfiyesini amaçlayan güçler net olarak birbirinden ayrılmaktadır. Bu güçlerin antifaşist bir cephede biraraya getirilmesi mümkündür ve zorunludur. Bu nedenle, Halk Birliği partilerinin üzerinde görüş birliğine vardığı antiemperyalist, yurtsever antifaşist cephe, tüm bu güçleri birleştirmek durumundadır. Şili'nin faşizmden kurtulması süreci, bütün bu güçleri içine alacaktır.

Ancak Şili işçi sınıfının partisi, faşist cuntanın, Şili'deki çelişkilerin niteliğini ve devrimci sürecin görevlerini değiştirmediğini belirtmektedir. Faşist cunta, Şili halkıyla emperyalizm ve tekeller arasındaki çelişkinin niteliğine dokunmamış, bu çelişkiyi keskinleştirerek antiemperyalist cephenin kapsamını genişletmiştir. Bu bakımdan, antifaşist cephenin, antiemperyalist ve antitekelci cephenin biçimlerinden biri olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Şili'nin devrimci güçleri, faşizmin devrilmesi hedefi etrafındaki birleşmeyi, toplumsal hedeflere dönük, somut görevlerin yerine getirilmesi için oluşan kalıcı bir birleşme olarak görmektedirler. Bu yüzden de bu birleşmenin ilkeler üzerinde yükselmesi zorunludur.

Antifaşist yurtsever cephenin bundan önce Halk Birliği'ne katılmayan, hatta ona karşı çıkan güçleri de biraraya toplayacağı kuşkusuzdur. Dolayısıyla sosyalizmin kuruluşunu amaçlaması söz konusu olmayacaktır. Ancak bu cephe içinde, Şili halkının en ileri

unsurlarını birleştiren Halk Birliği'nin işlevi önemini korumaktadır. Halk Birliği partileri Şili'de bugün de birliklerini ve ortak eylemlerini sürdürmektedirler. Antifaşist cephenin ilkeler temeli üzerine yükselmesi için Halk Birliği'nin tutarlı, ileriye dönük politikası kaçınılmaz bir faktör olacaktır. Halk Birliği, böyle bir cephenin dayanacağı eylem programının oluşturulması çalışmalarına öncülük etmektedir.

Antifaşist cephenin örgütlenmesine Hristiyan Demokrat Parti içindej yer alan ve onu destekleyen kitlelere önemli bir yer düşmektedir. Bu parti, burjuvazinin bazı kesimlerinin yanısıra, orta tabakaları, bazı emekçi kesimleri bünyesinde toplayan bir kitle partisidir. HDP içinde yer alan bu kesimler, faşizme karşı mücadelenin zorunluluğunu anlamakta partilerinin de cuntaya karşı aktif bir tutum almasını istemektedirler. HDP başlangıçta faşist darbeyi desteklemiş, ancak cuntanın bu partiyi de yasaklamasından sonra tutumunu gözden geçirmek zorunda kalmıştır. Partinin yönetiminde önemli bir değişiklik olmamakla birlikte, partinin antifaşist cepheye katılmasını isteyen güçlerin partideki etkinliği artmaktadır. Pekçok kitle örgütü içinde hristiyan demokratlarla Halk Birliği üyeleri arasında somut sorunlarda işbirliği gelişmektedir. Özellikle sendikalarda bu eylem birliği dikkati çekicidir. Hristiyan demokratların faşizme karşı mücadeleye katılmaları, toplumsal tabanlarını taleblerine cevap verebilmelerinin tek yoludur.

Antifaşist cephenin oluşmasında çeşitli örgüt yönetimleri arasındaki diyalogun gelişmesinin önemli rolü vardır. Ancak faşizme karşı verilen ve verilecek mücadele, herşeyden önce kitlelerin katılması ve birleştirilmesi ile gerçekleştirilebilir. Anti faşist cephe ve faşizmin yıkılması mücadelesi, ancak kitlelerin yaşadıkları somut çelişkiler ve önerdikleri talepler üzerine yükselebilir ve kalıcılığı sağlanabilir. Demokrasi mücadelesinin toplumsal hedeflere yönelmesi ve halkın zaferini kalıcılaştırması ancak böyle mümkündür. İlerici politik örgütler arasındaki birleşmeler ve ortak programlar, ancak kitle mücadelelerini örgütlediği ve kitlelerin birleşmesine öncülük edebildiği ölçüde antifaşist mücadeleyi güçlendirebilir. Antifaşist cephenin öncelikle «tabanda» oluşturulması, Şili'de devrimci politik güçlerin bugünkü temel görevleridir.

Kitle mücadelelerini hızlandıracak somut bir eylem programının oluşturulması bu açıdan çok önemlidir. Ancak, kitle örgütlerindeki çalışma, faşizme karşı mücadelede en büyük yeri tutmaktadır. Şili Komünist Partisi, faşizme karşı mücadelede kitle örgütlerindeki çalışmanın önemini şöyle belirtmektedir: «Antifaşist cephe en başta tabanda, halkın yaşadığı, çalıştığı, öğrendiği yada eğlendiği halk örgütlerinde oluşturulacaktır... Her antifaşistin birinci görevi bir kitle örgütünün üyesi olmaktır. Faşist rejim halkın kitle örgütlerinin gösterdiği her türlü bağımsızlık belirtisini boğmaya çalışıyor. Ülkeyi bir kışlaya çevirmek

için her türlü demokratik etkinliği yasaklıyor... Bu yüzden biz antifaşistler, herşeyden önce, halkın kendi çıkarları uğruna uzun mücadeleler boyunca oluşturduğu çok sayıdaki örgütlenmeleri korumalı ve yaygınlaştırmalıyız... Pratik bize gösteriyor ki, halkın çeşitli kesimleri, çoğu zaman küçük görünen ancak cuntanın demogojik manevralarını teşhir eden, halkın kendi gücüne güvenini tazeleyen, halkın daha sıkı işbirliğini sağlayan, sınıf düşmanın ektiği düşmanca duyguları temizleyen ve daha geniş çapta eylem için hazırlık olan özel talepler için seferber edilebilmektedir.»

Antifaşist cephenin ortak eylem programının oluşmasında, cuntanın devrilmesinden sonra oluşacak kurumsal yapı da büyük önem kazanmaktadır. Devrimci politik güçler, bu yeni devlet biçimlenmesinde geçmişteki hataların tekrarlanmamasına, halkın kazanımlarının etkin biçimde korunmasına büyük önem vermektedirler. Yeni devletin kurumlarının, sivil ve askeri faşist unsurların temizlenmesini sağlaması, başların kaldırmaya giriştiklerinde onları bastıracak araçlara sahip olması zorunlu görülmektedir.

Faşizmin Şili halkının üzerine çökerttiği karanlık, devrim ışığının parıldamasına engel olamadı. Antifaşist mücadele, gitgide daha geniş güçlere ulaşarak toplum yaşamının bütün alanlarında yürütülüyor. Şili halkının devrimci uyanıklığını, en başta Halk Birliği'ni oluşturan örgütlere sarılışı, onları kendi gücüyle yaşatışı kanıtlıyor. Faşizmin indirdiği bütün ağır darbeler Şili işçi sınıfının örgütlerini dağıtamadı. Şili işçi sınıfının partisi, eylemini, kitleler içinde saldığı köklerden aldığı güçle sürdürüyor. Katiller çetesi, Şili işçi sınıfının 1 Mayıs'ları yığınsal biçimde kutlamasına engel olamıyor. Emperyalizmin kan nakli dahi cuntanın ömrünü uzatmaya yetmeyecek.

Halk Birliği partileri, faşist darbenin üçüncü yıldönümünde yayınladıkları bir belgeyle ülkedeki durumu değerlendirdi. Şili'den faşizmi sökmek isteyen tüm toplumsal ve politik güçleri, eylemlerini uyumlu biçime sokmaya çağırdı. Şili'nin zincirlerine karşı savaşmaya hazır tüm kesimlerle ortak eylemde bulunmayı, devrimci ve yurtseverce bir görev olarak gördüğünü ilan etti. Güçlerin toparlanması sürecini başlatacak ortak hedefleri sıraladı:

— Gizli polis örgütü DINA'nın baskı ve terörüne karşı, örgütün dağıtılması için tüm güçler birleştirilmelidir!

— Sivil ve askeri siyasal tutukluların affı ve sürgündekilerin geri gelmesi için eylem birliği gerçekleştirilmelidir!

— Öldürme ve işkence suçlularının yargılanması için birlikte mücadele edilmelidir!

— Halk kitlelerinin, örgütlenme, sendikal haklarını kazanma davası için; sefalete son verilmesi, işsizliğin son bulması, ücretlerin artırılması ve sosyal güvenliğin gerçekleştirilmesi için yanyana mücadele edilmelidir!

— Yabancı sermayeye peşkeş çekilen ulusal servetlerin, büyük tekellerin haydutluğuna kurban giden ulusal sanayiin ve küçük, orta işletmelerin korunması için ortaklaşa örgütlenilmelidir!

— Ulusal kültürün savunulması, eğitimin faşistleştirilmesinin engellenmesi, binlerce öğrenci ve genç insanın eğitimine indirilen siyasal ve maddi darbelerin onarılması için güçler birleştirilmelidir!

Bu talepler onbinlerce, yüzbinlerce Şili'linin faşizme karşı nefretini birleştiriyor, örgütlü bir güç haline dönüştürüyor. Ama bu taleplerin yankısı yalnız Şili içinde kalmıyor. Dünyanın tüm yörelerinden milyonlarca insan bu taleplere sahip çıkıyor. Şili halkının davasını kendilerinin toplumsal kurtuluş mücadelesiyle birleştiriyor. Şili halkıyla dayanışma hareketi

yaygınlaşıyor. Türkiye halkı da bu dayanışmada kendine düşen yeri alıyor.

ŞİLİ HALKINA ÖZGÜRLÜK!

ŞİLİ'DEKİ TÜM POLİTİK TUTUKLULARA ÖZGÜRLÜK, ŞİLİ YURTSEVERLERİNE İNSANCA YAŞAMA HAKKI!

LUİS CORVALAN'A ÖZGÜRLÜK!

YAŞASIN ŞİLİ!

YAŞASIN ŞİLİ VE TÜRKİYE HALKLARININ KARDEŞÇE DAYANIŞMASI!

3 tl